

Gouw 7 in de jaren 20. De familie De Leur woonde hier. Bij feestelijke gelegenheden werd het huis rijk versierd. De Indische kleden (ikats), die uit het raam hangen, werden door de zoons Cor en Herman uit Nederlands-Indië meegenomen. Waarschijnlijk betreft het hier Koninginnedag (Koningin Wilhelmina 30 augustus). (Foto in bezit van mevrouw G.H. Buiskool-de Leur).

Gouw 7 'ademt' het eeuwenoude verleden

Monument gebleven tussen Hoorns nieuwe wereld

Trudy de Rooy-Fikke

Als je in de tuin van woning Gouw 7 komt, dan weet je niet wat je ziet, zo mooi, zo bijzonder, zulke opvallende bomen... Een prachtig beeld in deze binnenstadstuin, zomaar verscholen achter een bijzondere, eeuwenoude, statige woning. De koopaktes van 1618, 1625 en 1753 zijn er nog steeds bij tandarts Habes, die al jaren in Gouw 7 woont. Vóór hem was dat het gezin De Leur. Een van hen is mevrouw Buiskool-de Leur. Samen met de heer Habes heeft zij veel verteld over de historie van de karaktervolle Gouw 7. Trudy de Rooy-Fikke heeft er met grote belangstelling naar geluisterd, bronnen geraadpleegd en andere deskundigen nog méér gevraagd. Zij heeft daarom een artikel kunnen schrijven over de bijzondere woning "die van toen" bewaard is gebleven. En de mensen die erin gewoond hebben.

Zomaar in het zeer drukke winkelcentrum van de stad, tegenover de HEMA treft u dit deftige, achttiende-eeuwse pand aan. Voor het huis een gesmeed, ijzeren hek....De voorgevel met een door 'gesneden' consoles versierde kroonlijst heeft om het middendeel, de deur en de vensters er boven, Lodewijk de Veertiende snijwerk met enkele Lodewijk de Vijftiende kenmerken. Deze middenpartij eindigt in een z.g. alliantiewapen, twee samengevoegde familiewapens van Thymon Velius en Ida Codde van de Burgh. Inwendig hebben niet alleen de gang en het trappenhuis een Lodewijk de Vijftiende stucversiering, ook de kamers links achter en rechts voor hebben schoorsteenmantels en plafond in deze rococo-stijl. In de linker voorkamer daarentegen is een houten plafond met zware Lodewijk de Veertiende-vormen. Waarschijnlijk zijn niet alle kamers aan de toen heersende mode aangepast. Thymon Velius kocht het huis in 1753 van zijn oudste zuster Margareta Susanna Velius, die het waarschijnlijk als oudste geërfd had. Thymon Velius is een nazaat van Velius, onze kroniekschrijver. Deze Theodorus Velius werd op 10 januari 1572 te Hoorn als Dirck Volckerts gedoopt. Hij was het tweede kind van Anna Dircksd. Oly en Volckert Maertensz. Seylmaeker. Volgens de gewoonte van die tijd en in overeenstemming met zijn wetenschappelijke opleiding verlatiniseerde hij later zijn naam in: Theodorus Velius (Velum = zeil).

Velius kreeg in totaal acht kinderen; nummer vier ervan is Comelis (17/12/1604). Hij is de overgrootvader van "onze" Thymon Velius. Thymon Velius (1704-764) trouwt met Ida Codde van de Burgh, zij

Gouw 7

krijgen vijf kinderen: Alida, Geertruid, Geertrui Ida, Margaretha Susanna en Comelis, die in 1746 werd geboren en ook stierf. Er waren dus geen mannen meer om de geslachtsnaam Velius door te geven. Alida Velius

trouwde met P. Baert en zo bleef de naam Velius toch behouden, zij het nu als Velius Baert. Deze naam werd aan hun kinderen gegeven. Het geslacht Velius Baert kom je later tegen als burgemeester, raadslid etc. Ten tijde van de koop van het huis in 1753 was Thymon Velius regerend burgemeester; tijdens zijn leven was hij onder andere kerk en armenvoogd, huiszittenarmen-voogd, regent van het gasthuis, burgemeester, kerkmeester, klerk V.O.C., boekhouder V.O.C. en directeur Levantse handel.

Vaderlandsche Maatschappij

Wie de gang van Gouw 7 doorloopt ziet links achterin de huiskamer een gedeelte van behang, dat wellicht van de Vaderlandsche Maatschappij is. Het stelt voor een vaas met bloemen. Bovenin zie je de Keizerskroon (een oud bolgewas *Fritularia* genaamd). Dit behang is in de linker achterslaapkamer boven onder 12 lagen oud behang gevonden. De 14e laag was behang van de Vaderlandsche Maatschappij en gedeelten ervan werden in de jaren '70 door de heer Habes aan John de Visser (van Huys Anno 1624 aan de Binnenluiendijk) gegeven. De heer De Visser heeft op zijn beurt een

Vroeger een "snoeier"...

In vroeger tijden schijnt op Gouw 7 een "snoeier" te hebben gewoond. Door de rand van de munt af te vijlen, kon je wel 10% goud of zilver van de munt afnemen. Vanaf 1750 was dit niet meer mogelijk. De Staten van Holland en Utrecht droegen in 1670 aan Gijsbert Symons van den Burgh op pletmolens en schroefpersen te leveren ten dienste van de muntfabricage. De fraaie ronde vorm maakte gelijktijdig een betere afwerking van de rand mogelijk. Reeds spoedig gebruikte men daarvoor de kartelmachine van Castaing, waarmee zowel een karteling als een ingedrukt randschrift konden worden aangebracht. Soms werd de rand afgewerkt met een bloemrand of met een kabelrand, zoals o.a. sommige Westfriese munten. Deze randafwerking was vooral bedoeld om het snoeien van de munt tegen te gaan. Het snoeien bleef echter mogelijk tot rond 1845, want tot dan waren de oude 17e-eeuwse munten nog in omloop. Onze "snoeier" of "smelter" deed zijn werk in de kelder van het pand. Deze ruimte had twee deuren, dus bij een eventuele inval was er altijd een mogelijkheid om te vluchten.

Behangstuk, waarschijnlijk gemaakt door schilders van de Vaderlandse Maatschappij (eind 18e eeuw), gevonden in slaapkamer Gouw 7

stukje aan het Westfries Museum geschonken. Dit behang is bedrukt met houten blokken op linnen en het motief is 'gestrooide bloemen' in twee kleuren blauw. De Vaderlandsche Maatschappij is op 1 maart 1777 in Hoorn opgericht door de Doopsgezinde predikant en koopman Cornelis Ris. Aanleiding was de economische malaise waarin de Republiek verkeerde. De toestand moest beter worden. Zijn ideeën waren gebaseerd op 'de verlichting'. Hierbij ging men ervan uit dat de mens van nature goed was en dat wanneer iedereen maar een goede opvoeding zou krijgen de maatschappij zich vanzelf zou regelen. De Vaderlandsche Maatschappij, gevestigd aan de Binnenluiendijk, probeerde de verlopen walvisvaart nieuw leven in te blazen en beheerde weef- en drukfabrieken en een wollenkousenfabriek. In de fabrieken werkten vele tientallen kinderen in ruil voor voedsel en kleding, terwijl zij 's avonds onderwijs

de door het gehele land te leveren koeharen vloerkleden, ganglopers, matten en handschoenen, fabriceerde de Maatschappij geschilderde kamerbehangsels. De hiertoe opgezette Schilder-, Druk en Behangsfabriek was het paradepaardje van de onderneming. Een 'zwierige pluim op een degelijke wollen muts' in de woorden van Cornelis Ris. Vaklieden met de flair en de nukken van kunstenaars ontwierpen behangsels variërend van landschappen en zeegezichten tot chinoiserieën en pompejaanse arabesken. Uit de ontwerpen, fraai verzorgde aquarellen, kon de klant een keuze maken. Daarna werden de voorstellingen geschilderd op stukken linnen, in de juiste maat, die vervolgens ter plaatse werden aangebracht tussen de vensters, boven de deuren en als schoorsteenstuk.

Truitje Bosboom-Toussaint (1812-1886)

In 1824/1825 kocht G.W. de Bruyn-Kops, agent van de Nederlandsche Maatschappij ter begunstiging van de Volksvlijt (gemeenteraadslid van 1834-1849) het pand Gouw 7. Hij kocht het van Thimon Velius Baert, die het huis geërfd had van wijlen zijn moeder Vrouwe Alida Velius, in leven weduwe van de heer Petrus Baert. Deze Thimon Velius Baert was een kleinzoon van Thymon Velius, die het huis in 1753 had gekocht. Volgens de volkstelling van 1830 waren er drie kinderen namelijk Geertruida 3,5 jaar, Jan 2 jaar en Cornelis van een half jaar. Truitje Bosboom Toussaint, literaire schrijfster, was gouvernante van hen, zij las onder andere Franse literatuur voor en is van mei 1833 tot 1835 bij deze familie geweest (het Nieuw Nederlands Biografisch Woordenboek zegt: "huisonderwijzeres" bij de familie De Bruyn-Kops). Ze had de rechter achterslaapkamer met een boekenkast. Deze kamer wordt nog steeds de Toussaintkamer genoemd en 'haar' boekenkast is er ook nog!

De familie De Leur

In oktober 1901 vestigde Franciscus Marinus de Leur zich als gemeente-veearts te Hoorn. Vanuit Weesp ging hij met zijn gezin aan het Grote Oost 10 wonen. Van 1916 tot 1965 woonde de familie op de Gouw nummer 7. De heer De Leur legde zijn visites in de begintijd ook wel af op zijn motor, gewapend tegen de kou met kranten onder zijn jasje. Zo bedwong hij varkenspest, riep mond en klauwzeer een halt toe en het zeer gevaarlijke miltvuur, waarbij de koe direct op het land onder politietoezicht moest worden verbrand. Het gezin De Leur bestond uit de heer Franciscus

Marinus de Leur (1865-1948) en zijn vrouw Geertruida Elisabeth Rumling. Zij kregen twee zonen: *Cornelis Gerard Anton* 1891 (Weesp)-1967 huwt met mejuffrouw Kruijer.

Herman Hendrik 1896 (Weesp)-1955 huwt met mejuffrouw De Geus.

Op 18 juni 1903 overlijdt mevrouw De Leur-Rumling op 40-jarige leeftijd.

Op 3 augustus 1904 huwde de heer De Leur met mejuffrouw Helena Johanna Vermande (1875-1967). Samen kregen zij zes kinderen namelijk:

Jan Lodewijk : 1905-1909

Franciscus Helenus : 1908-1977 huwt met mejuffrouw Edens

Geertruida Joanna : 1910 huwt met de heer Buiskool

Johanna Maria : 1912 huwt met de heer Charisius

Willem : 1919-1986 huwt met mejuffrouw Broekens (de heer Wim de Leur en mevrouw Yme de Leur-Broekens zijn de laatste vader en moeder van het Weeshuis aan de Achterstraat geweest.)

Lodewijk : 1919-1996 huwt met mejuffrouw Makkink

Met mevrouw Buiskool-de Leur (Geertruida Johanna), die als kind van zes jaar in het pand Gouw 7 kwam wonen, heb ik heel wat uurtjes gepraat. Mevrouw Heleen Jonge-de Leur (dochter van Cornelis uit het 1e huwelijk) heeft zelfs een heel archief aangelegd van de familie, werkelijk een schat aan gegevens; daar heb ik eveneens veel aan gehad.

Rijksveearts De Leur heeft tijdens zijn leven heel wat functies bekleed. Het zijn er zoveel dat ik me 'beperk' tot het opnoemen ervan:

- In 1901 tot gemeente veearts te Hoorn benoemd.
- In 1904 aangesteld als lid van de vorderingscommissie voor legerpaarden door het Ministerie van Waterstaat, Handel en Nijverheid.
- In 1907 was hij in ieder geval keurmeester van slachtvee en vlees.
- In 1908 benoemd tot lid der Commissie van de Gemeente-bewaarschool (in de Kruisstraat); de heer De Leur heeft heel wat keren Sinterklaas

gespeeld. De rijke dames stortten geld in een fonds voor deze school en daar werden dan taaipoppen en later ook wel speelgoed voor gekocht. De heer De Leur bekeek de kinderen ook op luis, kwamen er korstjes (kletskep) dan moest al het haar eraf en kregen ze ontsmettingsmiddel mee naar huis.

- Op 6 februari 1909 benoemd tot Rijkskeurmeester voor het onderzoek van (voor uitvoer bestemd) vlees te Hoorn en Twisk.
- In 1910 benoemd door de waarnemend Directeur Generaal van de Landbouw tot Gouvernements-veearts (dit gaat over uitvoer van gezond rundvee).
- Voorzitter van de commissie wedstrijd Hoefbeslag tijdens de Landbouweesten van 1910.
- Op 28 juni 1912 benoemd tot regent van het Stadsziekenhuis.
- In 1913 voorzitter van de Vereeniging van practiserende veeartsen in Noord Holland boven het Noordzeekanaal.
- In 1914 benoemd als lid van de Voogdijraad te Alkmaar door het Departement van Justitie.
- Op 14 augustus 1914 krijgt hij een dankbetuiging voor zijn gewichtige diensten, door hem vrijwillig aan het land bewezen bij gelegenheid der paardenvordering op 1 augustus 1914, ten behoeve der voorziening van paarden voor het gemobiliseerde leger (1e Wereldoorlog 1914-1918).
- Op 19 december 1914 bedankt loco burgemeester J.C. van de Blocquery hem voor de liefderijke verzorging van gehuisveste Belgische vluchtelingen gedurende 2 maanden in deze gemeente en voor de vele diensten als lid van het Comité voor de Belgische Vluchtelingen in Hoorn.
- In 1916 wordt hij tot keurmeester van melk benoemd door de Gemeente Hoorn.
- In 1918 richtte hij de vrijwillige Burgerwacht op in Hoorn. Deze Burgerwacht bestond uit vrijwilligers die in tijden van nood het gezag konden meehelpen. Ze hadden geweren en oefenden ook. Ze stonden onder wettelijk gezag en waren eigenlijk een soort verlengstuk van de politie.
- In 1919 lid van de Commissie voor de feestelijke ontvangst van het Vredesgarnizoen in Hoorn.
- In 1932 richt hij het slachthuis op.
- In 1936 wordt hij erelid van de Oranjevereniging na een reeks van jaren lid van het bestuur te zijn geweest.
- In 1938 wordt hij tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau benoemd.

Portret van de heer De Leur, veearts te Hoorn, woonde van 1916 tot 1948 aan de Gouw 7

Koepoortsweg 10

Rond 1910 verhuisde de familie De Leur naar een nieuw gebouwd herenhuis aan de Koepoortsweg nummer 10. Bij deze woning behoort een tuin en er is een achteruitgang. Er werden enkele bijgebouwtjes geplaatst in de tuin, o.a. voor een operatieruimte voor kleine huisdieren en de apotheek. De noodzakelijke aderlatingen bij paarden gebeurden in de tuin. Achter de tuin was weiland. Aan de voorkant van het huis liep een sloot, waar over bruggetjes lagen; langs de weg stonden lindenbomen. Wanneer veearts De Leur medicijnen voor de boeren had, bond hij een blauwe vlag aan de boom voor zijn huis. Dan stopte de paardentram en gaf hij de medicijnen mee. Op 25 mei 1910 werd zijn dochter geboren, Geertruida Johanna. In 1916 verhuisde de familie De Leur dus naar Gouw 7. Mevrouw Buiskool-De Leur, Geertruida Johanna, nu 89 jaar, werd onderwijzeres in naaldvakken. Zij werd als lerares benoemd aan de huishoudschool aan het Kerkplein ('t Hop), burgemeester Leemhorst woonde een proefles van haar bij. Ook kwam de burgemeester vaak bij hen thuis (het stadhuis was vlakbij) om even gezellig te praten. Mevrouw Buiskool-de Leur heeft in allerlei instanties zitting gehad van de Maatschappij van de Moederlijke

Gezicht op de Gouw rondom 1900 vanaf de Nieuwstraat. Links is nog café de Morgenster, afgebroken in 1910 om plaats te maken voor het huidige pand (nu fa. Kieft), Het vierde huis van links is Gouw 7. Rechts is nu de Hema gevestigd.

Weldadigheid tot regentesse van het Weeshuis en zo was en is het ook met haar familie. De heer De Leur was dus rijksveearts en woonde van 1916-1948 aan de Gouw op nummer 7.

Hij was veearts voor heel West Friesland, de boeren kwamen hem met de sjees halen als er een koe bevallen moest. Ook werd hij wel gehaald met een koetsje. Wanneer het mistig was liep de heer De Leur voorop en het paard achter hem. Als hij vervoer nodig had liet hij een koets komen vanuit de stalhouderij in de Proostensteeg. De heer Galesloot, de koetsier, reed hem dan. Later kwam garagehouder Post van de Turfhaven (op oproep) als chauffeur van een auto met koperen lantaarns.

Deur altijd open

Overdag (destijds ook 's avonds), er lag een boek voor de slagers om er in te zetten wanneer ze geslacht hadden; dit gebeurde meestal aan het begin van de week achterin de slagerij. De heer De Leur kwam dan langs met stempels in een koperen bus om het vlees te keuren. Hij nam ook monsters uit melkbussen, die met hondenkarren werden aangeleverd. Hij nam een flesje met melk eruit, deed er een watje in en dit watje

gedrenkt met melk, ging in de centrifuge om te kijken of er geen water in zat (werd soms door de boeren in de melk gedaan). De boeren kregen een boete als er wel water in zat. Je kon als je de melk door een watje filterde zien of de melk vuil was, soms zag het watje gitzwart. De melkmonsters werden gecontroleerd in het laboratorium / de apotheek (gebouwtje met windvaan en hoorntje). Paarden met kroep (difterie van het strottenhoofd) opereerde hij in "de tuin" (sneetje in hals). Als er huisdieren afgemaakt moesten worden, gebeurde dat ook in de tuin.

Tijdens de veemarkten had veearts De Leur toezicht op de gezondheid van de dieren en de hygiëne. Hij stond op die dagen al vroeg aan het Keern en zag de stoet dieren de stad intrekken. De koeien stonden niet alleen op de Veemarkt opgesteld, maar ook langs het Grote en Kleine Noord. De winkeliers legden dan kartonnen in hun zaak tegen de inloop. Uit hygiënisch oogpunt maakte de heer De Leur een eind aan deze locatie; zeer tegen de zin van de boeren, die vonden dat hun dieren langs het Grote Noord beter uitkwamen. De markten werden vervolgens alleen nog maar op de Veemarkt gehouden. De dag vóór de grote veemarkt was de schapen en kalverenmarkt. (*Slot volgt*).

De veearts op een motor

Gemeente-veearts De Leur woonde eerst Grote Oost 10 voor hij zich met zijn gezin aan Gouw 7 vestigde. Hij kwam uit Weesp in 1901. Vroeger woonde er aan het Grote Oost 10 de familie Pet (= put, in het middel-Nederlands zei men pet voor put, zo ook breg voor brug). Pieter Pet (1732) was kaaskoper en een vermogend man. Het was toeval dat De Leur daar ging wonen. Later ging hij met een nazaat van de familie Pet in het huwelijk treden, nl. Helena Johanna Vermande. Deze familie stamt ook van de Soncken (regentenfamilie) af. Aan het Grote Oost 10 stond ook de motor die de heer De Leur als eerste van West Friesland had; in de marmeren gang. De motor had als nummer G18, de G duidde op de provincie Noord-Holland, terwijl 18 betekende dat het de 18e motor of auto in die provincie was omstreeks 1910 (Amsterdam inbegrepen). Daar hij aan het Grote Oost geen geschikte ruimte had om de motor te stallen, stond deze 's nachts in de marmeren gang. Om het marmer te beschermen tegen lekkende olie werden metalen bakken gemaakt

om de motor op te zetten. Het moet een humoristisch plaatje opgeleverd hebben; veearts De Leur in de witte marmeren gang, terwijl hij 's morgens zijn motor al rokend en ronkend startte. Dit was blijkbaar veiliger dan op de bobbelige basaltkeien, waarmee toentertijd het Grote Oost geplaveid was. Bovendien moest je rijdende op de motor springen, iets wat hem altijd lukte met zijn meer dan 2 meter lengte. Zelf vertelde de heer De Leur graag het verhaal over de eerste rit op zijn motor. Omdat hij niet wist hoe af te remmen, reed hij net zo lang rondjes totdat de brandstof op was. Hij hield van gezelschap en nam graag iemand mee in het zijspan tijdens zijn motorritten. Tijdens een tocht over de dijk raakte zijn zijspan los met zijn vrouw Helena erin (dat stoeltje was door hemzelf vastgebonden aan de motor). Niets vermoedend reed hij door totdat hij merkte zijn gezelschap kwijt te zijn. Hij vond zijspan met Helena terug onder aan de dijk. Zijn vrouw mankeerde gelukkig niets.